

Mateusz Rolski

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach
Wydział Ekonomii
Katedra Ekonomii
mateusz.rolski@ue.katowice.pl

IMPLEMENTACJA PAKIETU CRD IV/CRR – KONSEKWENCJE DLA SEKTORA BANKÓW SPÓŁDZIELCZYCH W POLSCE (WYBRANE ZAGADNIENIA)

Streszczenie: Współczesny kryzys finansowy spowodował zaostrenie przepisów dla sektora finansowego. Pakiet CRD IV/CRR wprowadził nowe rozwiązania m.in. w zakresie płynności i wymogów kapitałowych. Również sektor bankowości spółdzielczej w Polsce jest zobligowany do implementacji zmodyfikowanych przepisów. Artykuł prezentuje proces dostosowania przepisów krajowych związanych z funduszem udziałowym oraz normami płynności. Proces legislacyjny w zakresie funduszu udziałowego dotyczył kwestii zaliczenia go do kapitału podstawowego najwyższej jakości Tier 1. W kwestii spełnienia norm płynnościowych, nowe ustawodawstwo wprowadziło zmiany modelu funkcjonowania bankowości spółdzielczej w postaci systemu ochrony instytucjonalnej lub zrzeszenia zintegrowanego.

Słowa kluczowe: bankowość spółdzielcza, CRD IV/CRR, fundusz udziałowy, system ochrony instytucjonalnej, zrzeszenie zintegrowane.

JEL Classification: G21, K29.

Wprowadzenie

Po współczesnym kryzysie finansowym bankowość spółdzielcza w Polsce znalazła się w dość specyficznym położeniu. Choć funkcjonowanie tego sektora w żadnym stopniu nie przyczyniło się do powstania czy eskalacji zjawiska kry-

zysu, to jednak banki spółdzielcze zostały objęte tymi samymi nowymi procedurami ostrożnościowymi, co międzynarodowe korporacje finansowe¹.

Sektor banków spółdzielczych stanowi niewielką część rynku bankowego w Polsce. Według ostatnich dostępnych danych, na koniec sierpnia 2017 r. udział sektora bankowości spółdzielczej w rynku pod względem posiadanych aktywów stanowił nieco ponad 8%. Dane w zakresie posiadanych funduszy własnych również wskazują na zdecydowaną przewagę sektora banków komercyjnych – łącznie 159 mld zł wobec 11,5 mld zł w sektorze banków spółdzielczych, według stanu na dzień 30 czerwca 2017 r. [Bankowy Fundusz Gwarancyjny]. Dopełnieniem powyższych informacji jest relacja liczby 35 funkcjonujących w Polsce krajowych banków komercyjnych, wobec 554 banków spółdzielczych, według stanu na 31 sierpnia 2017 r. [Komisja Nadzoru Finansowego 1]. Dane te zatem wyraźnie wskazują, że przewaga kapitałowa pojedynczych instytucji, działających w sektorze komercyjnym nad bankami spółdzielczymi jest nieporównywalnie wyższa. Niestety wobec wielokrotnie mniejszych instytucji banków spółdzielczych nie zastosowano zasady proporcjonalności, co wiąże się z przyjęciem tych samych przepisów dotyczących wymogów kapitałowych czy płynnościowych.

Niniejszy artykuł koncentruje się na dwóch wybranych zmianach instytucjonalno-prawnych wprowadzonych przez przepisy unijne do polskiego prawodawstwa dotyczącego funkcjonowania sektora bankowości spółdzielczej – funduszu udziałowego oraz norm płynności. Wybrane aspekty mają związek z ograniczoną objętością niniejszego artykułu. Prezentacja zmian wymaga przede wszystkim zastosowania analizy źródeł (aktów prawnych, raportów organów nadzorczych).

1. Fundusz udziałowy w bankach spółdzielczych a fundusze podstawowe Tier I

Pierwszą z problematycznych kwestii, która miała bezpośredni wpływ na funkcjonowanie banków spółdzielczych w Polsce był brak możliwości zaliczenia funduszu udziałowego do kapitału podstawowego Tier 1. Artykuł 29 ust. 2

¹ Implikacją kryzysu było zaostrzenie przepisów regulujących funkcjonowanie sektora finansowego m.in. w zakresie definicji kapitału własnego banków oraz jego struktury, płynności krótko- i długoterminowej, dźwigni finansowej czy bufora kapitałowego. Przepisy Unii Europejskiej w postaci tzw. pakietu CRD IV/CRR zawierają rekomendacje Komitetu Bazylejskiego ds. Nadzoru Bankowego (Bazylea III). Dyrektywa CRD IV (Capital Requirements Directive IV) wymaga implementacji poprzez dostosowanie do przepisów krajowych, zaś rozporządzenie CRR (Capital Requirements Regulation) weszło z dniem 1 stycznia 2014 r. bezpośrednio do prawodawstwa krajów członkowskich UE.

rozporządzenia CRR [Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady...] wskazuje m.in., że instrumenty kapitałowe emitowane przez spółdzielnie kwalifikują się jako kapitał podstawowy Tier 1, w przypadku gdy instytucja ma prawo odmowy lub ograniczenia wykupu instrumentów (w tym przypadku udziałów członkowskich). Artykuł 78 przedmiotowego rozporządzenia daje również prawo do zatrzymania wypłaty udziałów organom nadzoru finansowego². Rozwiązanie zastosowane przez regulatora unijnego ma na celu poprawę stabilności kapitału własnego oraz ograniczenie możliwości jego odpływu w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowych w obszarze adekwatności kapitałowej lub płynności. Na mocy art. 484 oraz 486 rozporządzenia CRR, fundusz udziałowy banków spółdzielczych podlega zatem stopniowej amortyzacji, tak aby od początku 2022 r. funduszu tego w ogóle nie zaliczać do kapitału podstawowego Tier 1.

Rozporządzenie weszło w życie na początku 2014 r., zatem fundusz udziałowy w bankach spółdzielczych zaczął podlegać częściowemu umorzeniu³. Jeszcze przed obowiązywaniem nowych przepisów, środowiska spółdzielców w Polsce domagały się dostosowania przepisów krajowych w ten sposób, aby fundusz udziałowy mógł być uwzględniony w nowo zdefiniowanym kapitale podstawowym. Raport Komisji Nadzoru Finansowego (KNF) dotyczący sytuacji w sektorze banków spółdzielczych za 2014 r. wskazywał, że gdyby cały fundusz udziałowy był zaliczony do funduszy własnych, to współczynnik wypłacalności wyniósłby w grudniu 16,1%, zamiast 15,8% [Informacja o sytuacji banków spółdzielczych i zrzeszających w 2014 r., 2015, s. 7].

W 2014 r. powstał projekt ustawy o zmianie ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających, który po wypełnieniu wymaganych procedur, na początku 2015 r. trafił do sejmu [Rządowe Centrum Legislacji]. Nowelizacja [Ustawa o zmianie ustawy o funkcjonowaniu banków..., 2015] wprowadzała zapisy dotyczące możliwości ujęcia w statutach banków wstrzymania albo ograniczenia zwrotu wpłat na udziały pod odpowiednimi warunkami (art. 10c ust. 1-3). Mimo to decyzją Europejskiego Urzędu Nadzoru Bankowego (EUNB)⁴ udziały członkowskie banków spółdzielczych

² W chwili wejścia w życie rozporządzenia CRR, udziały członkowskie w bankach spółdzielczych nie spełniały powyższych warunków.

³ Wartości procentowe w polskim prawodawstwie uszczegółowiono w art. 179a ust. 9 ustawy Prawo bankowe, które to zapisy wprowadzono ustawą z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie finansowym. Rozporządzenie CRR pozostawiało pewną dowolność w ustaleniu tempa amortyzacji. Polski ustawodawca przyjął rozwiązania korzystne z punktu widzenia banków spółdzielczych.

⁴ Banki zostały poinformowane pismem zastępcy przewodniczącego KNF z 19 grudnia 2015 r.

nadal nie mogły zostać zaliczone jako element Tier 1. Kwestia sporna dotyczyła wybranego, ograniczonego zakresu przypadków, w których zarząd BS-u mógłby ograniczyć wypłatę udziałów lub jej odmówić [Informacja o sytuacji banków spółdzielczych i zrzeszających w 2015 r., 2015, s. 8-9; Zygierewicz, 2016]. Raport KNF o sytuacji w sektorze bankowości spółdzielczej w 2015 r. podkreślił, że w razie zaliczenia pełnej kwoty funduszu udziałowego do funduszy własnych, współczynnik kapitałowy wyniósłby w grudniu 2015 r. 16,3%, a nie 15,9% [Informacja o sytuacji banków spółdzielczych i zrzeszających w 2015 r., 2016, s. 8].

Zapisy, które zaakceptował EUNB, wprowadzono dopiero ustawą o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji [2016]. Ustawa ta znowelizowała zapis art. 10c ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających [2000]. Art. 10c ust. 1 wskazuje na możliwość zapisu w statucie, że zarząd banku spółdzielczego będzie uprawniony do wstrzymania albo ograniczenia zwrotu wpłat na udziały, zaś ust. 1a wskazuje przypadki, w których taka sytuacja może nastąpić. Ekspertki zwracają przede wszystkim uwagę na zwrot „w szczególności” zawarty w ust. 1a, który nie zamyka katalogu przypadków wskazanych w ustawie, a zatem spełnia warunki ustalone przez EUNB [Zygierewicz, 2016].

Pismem z dnia 12 grudnia 2016 r. KNF przekazała do wiadomości banków spółdzielczych informację dotyczącą opublikowania przez EUNB uaktualnionej listy instrumentów spełniających kryteria, określone w rozporządzeniu CRR dla kapitału podstawowego Tier 1 [Pismo Komisji Nadzoru Finansowego]. Lista [Lista CET1] zawiera również udział członkowski banku spółdzielczego, co pomyślnie zakończyło proces na szczeblu unijnym. W przedmiotowym piśmie KNF zwróciła jednak uwagę, że warunkiem uzyskania możliwości zaliczenia funduszu udziałowego do Tier 1 dla każdego z banków spółdzielczych jest zawarcie odpowiednich zapisów w statucie, zgodnie z ustawą, jak również rejestracja zmian w Krajowym Rejestrze Sądowym. Ponadto Komisja wyraziła przekonanie, że wszystkie banki powinny dążyć do jak najszybszego uzyskania możliwości zaliczenia funduszu udziałowego do kapitału podstawowego Tier 1 [Pismo Komisji Nadzoru Finansowego]. Jak wskazuje dodatkowo raport KNF z grudnia 2016 r.: „Po zatwierdzeniu przez KNF zmian w statutach, bilansowy fundusz udziałowy opłacony do dnia 28 czerwca 2013 r. stanie się częścią funduszy podstawowych Tier 1 i nie będzie podlegał amortyzacji. Zaliczenie udziałów objętych i opłaconych po 28 czerwca 2013 r. do funduszy własnych banku spółdzielczego będzie wymagało zgody KNF. Po zaliczeniu udziały te również

nie będą amortyzowane” [Informacja o sytuacji banków spółdzielczych i zrzeszających w III kwartałach 2016 r., 2016, s. 12].

Według danych na koniec grudnia 2016 r. fundusz udziałowy w sektorze banków spółdzielczych wyniósł 555,6 mln zł, lecz do funduszy podstawowych Tier 1 zaliczało się wyłącznie 251 mln zł, tj. 45,2% funduszu bilansowego. W przypadku zaliczenia pełnej kwoty do kapitału najwyższej jakości, łączny współczynnik kapitałowy przyjąłby wartość 17,6%, zamiast faktycznie 17,1% [Informacja o sytuacji banków spółdzielczych i zrzeszających w 2016 r., 2017, s. 10-11]. Możliwość zaliczenia funduszu udziałowego była jednym z czynników, które spowodowały poprawę łącznego współczynnika kapitałowego dla sektora do 17,5% na koniec II kwartału 2017 r. [Informacja o sytuacji banków spółdzielczych i zrzeszających w I półroczu 2017 r., 2017, s. 32].

2. Normy płynności a zmiana instytucjonalnego charakteru zrzeczeń – system ochrony instytucjonalnej lub zrzeczenie zintegrowane

Druga z analizowanych zmian, która w sposób bezpośredni przyczyniła się do przebudowy charakteru instytucjonalnego zrzeczeń, dotyczy konieczności spełnienia przez banki spółdzielcze norm płynności krótko- i długoterminowej (odpowiednio LCR oraz NSFR⁵).

Miara LCR [Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady..., art. 412; Rozporządzenie Delegowane Komisji..., art. 4] ukazuje zdolność banku do pokrycia odpływu środków w perspektywie krytycznej, tj. kolejnych 30 dni. W przypadku docelowej wartości tego wskaźnika (100%) zastosowano okres przejściowy w ten sposób, że banki zobowiązane są od października 2015 r. do utrzymywania 60% pokrycia, od 2016 r. poziomu 70%, od 2017 r. poziomu 80%, zaś od 2018 r. 100% pokrycia. Wskaźnik NSFR ma zostać wprowadzony dopiero od początku 2018 r. [Raport o sytuacji banków w 2015 r., 2016, s. 32-33].

Jeszcze przed wejściem w życie przepisów CRR, KNF argumentowała, że przy dotychczasowej formie zrzeczeniowej sektor banków spółdzielczych nie będzie w stanie spełnić norm płynności. Według organu nadzorczego istota problemu koncentrowała się wokół lokat banków spółdzielczych w bankach zrzeszających: banki spółdzielcze nie mogły zaliczać instrumentów tego rodzaju jako aktywów płynnych, zaś banki zrzeszające traktować ich jako stabilnego

⁵ LCR (*liquidity coverage ratio*) – wskaźnik prezentujący relację aktywów płynnych o wysokiej jakości do całkowitych wypływów netto w okresie kolejnych 30 dni; NSFR (*net stable funding ratio*) – wskaźnik ukazujący relację dostępnej kwoty finansowania stabilnego oraz wymaganej kwoty finansowania stabilnego.

źródła finansowania aktywów. Komisja Nadzoru Finansowego zaproponowała rozwiązanie problemu m.in. w postaci utworzenia systemu ochrony instytucjonalnej (IPS – *institutional protection scheme*), jako możliwości przewidywanej przez rozporządzenie CRR [Komisja Nadzoru Finansowego 2]. Zapisy rozporządzenia dotyczą możliwości zastosowania odstępstwa od stosowania wymogów dotyczących płynności na zasadzie indywidualnej w przypadku funkcjonowania banku w ramach IPS [Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady..., art. 8]. Wówczas normy płynności prezentuje się w formie skonsolidowanej dla wszystkich banków zrzeszonych w danym systemie ochrony, po uzyskaniu indywidualnych zgód ze strony organu nadzorczego.

Nowe rozwiązania prawne wprowadzono w 2015 r. [Ustawa o zmianie ustawy o funkcjonowaniu banków..., 2015] oraz kolejnymi nowelizacjami [Ustawa o nadzorze makroostrożnościowym..., 2015; Ustawa o zmianie ustawy o Bankowym Funduszu..., 2016; Ustawa o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym..., 2016]. Ustawę o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających [2000] uzupełniono o dwa nowe rozdziały dotyczące systemu ochrony (3a) oraz zrzeszenia zintegrowanego (3b). W ramach IPS mechanizmy pomocy płynnościowej ma określać umowa systemu ochrony. Wsparcie płynnościowe w zrzeszeniu zintegrowanym opiera się z kolei na depozytach utrzymywanych w banku zrzeszającym. Obie formy przewidują również dodatkowo fundusz pomocowy zabezpieczający wypłacalność uczestników oraz ich ochronę przed upadłością [Ustawa o funkcjonowaniu banków spółdzielczych..., 2000].

W praktyce w Polsce funkcjonują obecnie dwa systemy ochrony instytucjonalnej, których umowy zostały zatwierdzone przez KNF: w dniu 3 listopada 2015 r. System Ochrony SGB, zaś 22 grudnia 2015 r. System Ochrony Zrzeszenia BPS. Jednostkami zarządzającymi obu systemów ochrony są spółdzielnie – odpowiednio Spółdzielnia Systemu Ochrony SGB oraz Spółdzielnia Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS. Obecnie (według stanu na 5 listopada 2017 r.) w IPS BPS funkcjonuje 288 banków [System Ochrony Zrzeszenia BPS], zaś według ostatnich dostępnych danych (według stanu na 30 września 2017 r.) w IPS SGB działa 198 banków [Informacja o sytuacji banków spółdzielczych i zrzeszających w I półroczu 2017 r., 2017, s. 20]. Przyjmując aktualną, łączną liczbę funkcjonujących banków spółdzielczych w Polsce (554), należy podkreślić, że do IPS należy niespełna 88% z nich. Raport KNF za I półrocze 2017 r. wskazuje ponadto, że wartość depozytu obowiązkowego (instrument zabezpieczający płynność uczestników) banków spółdzielczych w ramach IPS BPS oraz BPS S.A. wynosiła 4,6 mld zł, zaś IPS SGB oraz SGB-Banku S.A. – 1,7 mld zł. Wskaźnik LCR na poziomie skonsolidowanym wyniósł 226% w IPS SGB oraz 174% w IPS BPS, zatem oba

systemy ochrony z dużą rezerwą spełniały obowiązujące normy [Informacja o sytuacji banków spółdzielczych i zrzeszających w I półroczu 2017 r., 2017, s. 20-21, 32].

Część banków spółdzielczych podejmuje obecnie działania na rzecz utworzenia drugiej z form instytucjonalnych przewidzianych przez prawo – zrzeszenia zintegrowanego. Grupa 56 banków funkcjonujących poza IPS złożyła w październiku 2016 r. wniosek do KNF o wyrażenie zgody na utworzenie apeksowego banku zrzeszającego. Bank ten nie będzie prowadził działalności komercyjnej. Jego funkcjonowanie będzie miało na celu wyłącznie działalność na rzecz swoich właścicieli – banków spółdzielczych należących do zrzeszenia zintegrowanego. Jedną z założycielek PBA S.A. – A. Zwierzchowska – podkreśliła, że projektowane zrzeszenie w swoich założeniach ma przyczyniać się do rozwoju banków spółdzielczych, a nie banków zrzeszających kosztem banków spółdzielczych, co miało miejsce do tej pory⁶ [Aktualności z Polskiego Banku Apeksowego]. W komunikacie z 16 lutego 2017 r., przekazanym do mediów, przedstawicielka spółdzielców poinformowała o aktualnym stanie postępowania przed KNF wniosku w sprawie utworzenia przedmiotowego banku: przyjęto zmianę nazwy na Polski Bank Apeksowy Spółka Akcyjna, opracowano projekt umowy Zrzeszenia PBA S.A. oraz regulację funduszu pomocowego, przekazano ogólne założenia planu naprawy, aktualną wersję programu działalności, planu finansowego oraz statutu. Ponadto poinformowano o zgromadzeniu wymaganego kapitału założycielskiego [Komunikat założycieli PBA S.A. z dnia 16 lutego 2017 r.]. Na posiedzeniu w dniu 21 listopada 2017 r. Komisja Nadzoru Finansowego zezwoliła na utworzenie banku zrzeszającego i zatwierdziła projekt statutu banku. KNF wskazuje, że obecnie banki-założyciele trzeciego zrzeszenia muszą zgromadzić odpowiedni kapitał (minimum równowartość 10 mln euro) i przygotować bank do działalności operacyjnej. Następnym krokiem będzie akceptacja przez nadzorcę umowy zrzeszenia [Komisja Nadzoru Finansowego 3]. Jak wynika zatem z powyższych informacji, sytuacja związana z powstaniem trzeciego zrzeszenia jest dynamiczna i jej ostateczne rozstrzygnięcie pozostaje poza ramami niniejszego artykułu.

Podsumowanie

W ciągu ostatnich kilku lat sektor banków spółdzielczych w Polsce ponosi konsekwencje związane z wprowadzaniem regulacji pokryzysowych. Zmiany w polskim prawodawstwie odbywają się przy aktywnym uczestnictwie zaintere-

⁶ Dotychczasowe banki zrzeszające prowadzą działalność komercyjną.

sowanych instytucji, które dążą do zapewnienia sobie jak najlepszych warunków rozwoju. Dobrym przykładem oddolnej inicjatywy i samoorganizacji grupy banków spółdzielczych, jak również dobrej woli ustawodawcy w tym względzie może być wprowadzenie prawnej możliwości utworzenia zrzeszenia zintegrowanego (prócz IPS), obniżenie kapitału wymaganego do utworzenia banku apeksowego⁷ [Ustawa o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym..., 2016, art. 351], a następnie realizacja idei nowego zrzeszenia w praktyce.

Banki spółdzielcze to instytucje wyjątkowe, których historia na ziemiach polskich sięga niejednokrotnie ponad 150 lat. Pierwotna idea bankowości spółdzielczej koncentrowała się na współdziałaniu w celu osiągnięcia korzyści materialnych i niematerialnych (m.in. umacnianie patriotyzmu w okresie zaborów). Także i dzisiaj są to w głównej mierze banki skoncentrowane na potrzebach społeczności lokalnych. Ich ograniczony zasięg działania oraz nieporównywalnie niższa siła kapitałowa może skłaniać do refleksji w przypadku wprowadzania nowych przepisów, skierowanych przede wszystkim do międzynarodowych korporacji finansowych, których działalność wywołała współczesny kryzys. Nie oznacza to oczywiście, że pewne zmiany instytucjonalno-prawne nie były potrzebne (w związku z problemami jednego z banków zrzeszających). Chodzi jednak o brak zachowania pewnych proporcji i zwrócenie uwagi na specyfikę działalności bankowości spółdzielczej.

Literatura

- Aktualności z Polskiego Banku Apeksowego. Wywiad redakcji bs.net.pl z Panią Prezes Anną Zwierzchowską, prezesem Banku Spółdzielczego w Tarczynie, założycielką Polskiego Banku Apeksowego, <https://www.bs.net.pl/aktualnosci-zrzeszen/aktualnosci-z-polskiego-banku-apeksowego> (dostęp: 15.05.2017).
- Bankowy Fundusz Gwarancyjny, *Sytuacja w sektorze bankowym. Informacja miesięczna. Sierpień 2017*, https://www.bfg.pl/wp-content/uploads/2017/10/Informacja_miesi%C4%99czna_2017.08_www.pdf (dostęp: 5.11.2017).
- Europejski Urząd Nadzoru Bankowego, Lista CET1, <http://www.eba.europa.eu/documents/10180/1568235/CET1+list+-+Last+updated+December+2016.xlsx> (dostęp: 11.05.2017).
- Informacja o sytuacji banków spółdzielczych i zrzeszających w 2014 r., Urząd Komisji Nadzoru Finansowego, Warszawa, maj 2015 r., https://www.knf.gov.pl/Images/Informacja_o_sytuacji_bankow_spoldzielczych_2014_tcm75-41491.pdf (dostęp: 11.05.2017).

⁷ Kapitał wymagany obniżono z 20 mln euro do 10 mln euro.

- Informacja o sytuacji banków spółdzielczych i zrzeszających w 2015 r., Urząd Komisji Nadzoru Finansowego, Warszawa, maj 2016 r., https://www.knf.gov.pl/Images/INFORMACJA_O_SYTUACJI_BANKOW_SPOLDZIELCZYCH_I_ZRZESZAJACYCH_2015_tcm75-47217.pdf (dostęp: 11.05.2017).
- Informacja o sytuacji banków spółdzielczych i zrzeszających w 2016 r., Urząd Komisji Nadzoru Finansowego, Warszawa, maj 2017 r., https://www.knf.gov.pl/Images/banki_spoldzielcze_raport_2016_tcm75-50790.pdf (dostęp: 4.06.2017 r.).
- Informacja o sytuacji banków spółdzielczych i zrzeszających w I półroczu 2017 r., Urząd Komisji Nadzoru Finansowego, Warszawa, październik 2017 r., https://www.knf.gov.pl/knf/pl/komponenty/img/Informacja_BS_I_pol_2017_59845.pdf (dostęp: 5.11.2017 r.).
- Informacja o sytuacji banków spółdzielczych i zrzeszających w III kwartałach 2016 r., Urząd Komisji Nadzoru Finansowego, Warszawa, grudzień 2016 r., https://www.knf.gov.pl/Images/BS_informacja_III_kwartal_2016_tcm75-48819.pdf (dostęp: 11.05.2017).
- Komisja Nadzoru Finansowego 1, https://www.knf.gov.pl/knf/pl/komponenty/img/2017_08-SEKTOR_BANKOWY-DANE.xlsx (dostęp: 5.11.2017).
- Komisja Nadzoru Finansowego 2, https://www.knf.gov.pl/crd/pakiet_crd4_banki_spoldzielcze.html (dostęp: 11.05.2017).
- Komisja Nadzoru Finansowego 3, https://www.knf.gov.pl/knf/pl/komponenty/img/Komunikat_KNF_ws_Polskiego_Banku_Apeksowego_SA_60165.pdf (dostęp: 11.01.2018).
- Komunikat założycieli PBA S.A. z dnia 16 lutego 2017 r., https://bs.net.pl/sites/default/files/komunikat_16.02.2017.pdf (dostęp: 15.05.2017).
- Pismo Komisji Nadzoru Finansowego, http://www.kibr.webserwer.pl/_doc/Pismo_KNF_ws_BS.pdf (dostęp: 11.05.2017).
- Raport o sytuacji banków w 2015 r. (2016), Urząd Komisji Nadzoru Finansowego, Warszawa, https://www.knf.gov.pl/Images/RAPORT_O_SYTUACJI_BANKOW_2015_tcm75-47215.pdf (dostęp: 11.05.2017).
- Rozporządzenie Delegowane Komisji (UE) 2015/61 z dnia 10 października 2014 r., uzupełniające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 w odniesieniu do wymogu pokrycia wpływów netto dla instytucji kredytowych.
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniające rozporządzenie (UE) nr 648/2012.
- Rządowe Centrum Legislacji, <http://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/204924> (dostęp: 11.05.2017).
- System Ochrony Zrzeszenia BPS, <http://www.bankbps.pl/o-grupie-bps/system-ochrony-zrzeszenia-bps> (dostęp: 5.11.2017).
- Ustawa z dnia 7 grudnia 2000 r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających (Dz.U. 2000, nr 119, poz. 1252 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 25 czerwca 2015 r. o zmianie ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2015, poz. 1166).

Ustawa z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie finansowym (Dz.U. 2015, poz. 1513).

Ustawa z dnia 11 marca 2016 r. o zmianie ustawy o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym oraz ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających (Dz.U. 2016, poz. 381).

Ustawa z dnia 10 czerwca 2016 r. o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji (Dz.U. 2016, poz. 996).

Zygierewicz M. (2016), *Banki Spółdzielcze: Zaliczanie udziałów banków spółdzielczych do funduszy własnych dla potrzeb rozporządzenia CRR*, „Nowoczesny Bank Spółdzielczy”, nr 1, <http://alebank.pl/banki-spoldzielcze-zaliczanie-udzialow-bankow-spoldzielczych-do-funduszy-wlasnych-dla-potrzeb-rozporzadzenia-crr/> (dostęp: 11.05.2017).

THE IMPLEMENTATION OF CDR IV/CRR PACKAGE – IMPLICATIONS FOR CO-OPERATIVE BANKING IN POLAND (SELECTED ISSUES)

Summary: The contemporary financial crisis caused tightening of the provisions for the financial sector. The CRD IV/CRR package has implemented new solutions related to financial liquidity and capital requirements. The sector of the cooperative banking in Poland is also obligated to the implementation of modified provisions. A process of adapting national provisions associated with the shareholder fund and norms of the liquidity is introducing in the article. The legislative process in the shareholder fund concerned the issue of ranking it among the share capital of Tier best quality 1. New regulations introduced also the new co-operative banking model in the form of Institutional Protection Scheme (IPS) or integrated association.

Keywords: co-operative banking, CRD IV/CRR, shareholder fund, Institutional Protection Scheme, integrated association.